

A Fővárosi Ítéltábla a ... Ügyvédi Iroda által képviselt felperes nevéfelperesnek a Dr. ... Ügyvédi Iroda által képviselt ... alperes ellen jogalap nélküli gazdagodás megfizetése iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2014. június 5-én kelt 1.G.40.401/2012/25. számú ítélete ellen a felperes részéről 26. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja;

kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 910.940 (Kilencszáztízezer-kilencszáznegyven) forint + áfa másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Felperes 2012. december 10-én előterjesztett, utóbb módosított keresetében alperest 42.659.084 forint + áfa, továbbá 2012. május 2. napjától számított késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni elsődlegesen az 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 361. §-ára alapítva jogalap nélküli gazdagodás címén.

Arra az esetre, ha elsődleges kereseti kérelme nem vezetne eredményre, alperes marasztalását másodlagosan arra hivatkozással kérte, hogy a perben nem álló felperesi jogelőd ... Kft. és az alperes közötti 2008. május 14-én kelt „pénzügyi szerződés” és 2008. augusztus 18-án kelt „elszámolás” megnevezésű megállapodás, 2008. december 16-án kelt „pénzügyi szerződés” és 2009. március 18-án kelt „elszámolás” megnevezésű megállapodás, 2009. január 22-én kelt „pénzügyi megállapodás” és 2009. március 10-én kelt „elszámolás” megnevezésű megállapodás, 2009. február 26-án kelt „pénzügyi megállapodás” és 2009. április 23-án kelt „elszámolás” megnevezésű megállapodás, valamint a 2009. március 26-án kelt „pénzügyi megállapodás” és 2009. május 7-én kelt „elszámolás” megnevezésű megállapodás a „termelést segítő szolgáltatásra” vonatkozó részek tekintetében színlent, ezért a Ptk. 207. § (6) bekezdése szerint semmis, a semmisség jogkövetkezményeként a szerződéskötést megelőzően fennállott állapot visszaállítása körében tartozik alperes a keresetben megjelölt összeget és járulékait megfizetni. Eshetőlegesen előterjesztett harmadlagos kereseti kérelmében felperes a ... Kft. és az alperes között létrejött, a másodlagos kereseti kérelemben megjelölt szerződések „termelést segítő szolgáltatásokra” vonatkozó részeinek jogszabályba, a Ptk. 201. § (1) bekezdésébe ütköző volta miatti semmisségére hivatkozással kérte a

semmisség jogkövetkezményeként a szerződéskötést megelőzően fennállott állapot visszaállítása keretében alperes marasztalását.

A felperesi előadás szerint a perbeli szerződések létrejötté időszakában a felperesi jogelőd ... Kft. bankszámláit banki inkasszó terhelte, így azokról nem tudott kifizetéseket teljesíteni. Termelő tevékenységét ezért úgy folytatta, hogy a vele kötött „Pénzügyi szerződések” alapján alperes az alapanyagokra és az emberi erőforrásokra is kiterjedően teljes egészében megfinanszírozta a felperesi jogelőd növényvédőszer gyártásának költségeit oly módon, hogy megelőlegezte azokat, és számlát állított ki róluk. Ezeket a számlákat a ... Kft. befogadta, majd pedig az alperes által finanszírozott termelés során előállított növényvédőszer értékesítésekor esedékessé váló árbevételéből engedményezés útján egyenlítette ki az engedményezett árbevétel alperesi számlakövetelésbe történő beszámításával. Ez a gyakorlat mindkét szerződő fél érdekeinek megfelelt mindaddig, amíg alperes az általa biztosított alapanyagok és csomagolóanyagok ellenértéke mellett csak a ... Kft. által folytatott termelőtevékenység finanszírozásával összefüggésben ténylegesen felmerült költségeit számlázta tovább.

A per tárgyát képező „pénzügyi szerződések” valamint az azokhoz kapcsolódó „elszámolás” keretében létrejött megállapodások alapján azonban alperes 2008. és 2009. években „termelést segítő szolgáltatás ellenértéke” címén összesen 9 olyan számlát is kiállított a ... Kft. felé, amelyek mögött nem volt ténylegesen nyújtott szolgáltatás. Ezeknek a számláknak az ellenértékét összesen 42.659.084 forint + áfa összegben, a felperesi jogelőd tartozatlanul fizette ki, mégpedig anélkül, hogy alperes a rendelkezésére bocsátotta volna azokat a bizonylatokat, teljesítésigazolásokat, amelyek alapján megállapítható lenne, hogy a kiszámlázott összeggel azonos értékű „termelést segítő szolgáltatást” nyújtott, illetve, hogy a gyártás finanszírozásával összefüggésben ténylegesen ekkora összegű járulékos költségei merültek fel. A bizonylatokkal alá nem támasztott alperesi teljesítésről kiállított „fiktív számlák” elszámolására, kifizetésére azért kerülhetett mégis sor, mert a perbeli időszakban a felperesi jogelőd képviseletében eljáró dr. ... ügyvezető összejátszott az alperessel, amely magatartásával összefüggésben ellene büntető eljárás is van folyamatban. Az igazolt tényleges teljesítmény hiányában kiállított számlák alperes által nem vitatott kifizetése következtében a felperesi jogelőd és az alperes jogviszonyában olyan vagyoneltolódás jött létre, amelyre a felek közötti szerződéses jogviszony nem adott alapot, és amely a szerződésszegés szabályai alapján sem orvosolható. Ezért a felek között fennálló szerződéses jogviszony ellenére alperes a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kötelezhető a részére tartozatlanul kifizetett összeg megfizetésére a felperes, mint engedményes javára.

A jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazhatósága hiányában alperes marasztalására az szolgálhat alapul, hogy a perbeli „pénzügyi szerződések” és a hozzájuk kapcsolódó elszámolás érdekében létrejött megállapodások a „termelést segítő szolgáltatásokra vonatkozó részükben” színleltek, és így a Ptk. 207. § (6) bekezdése szerint semmisek. A semmis szerződéses rendelkezések alapján kiállított számlákra a felperesi jogelőd által kifizetett összegeket alperes a szerződéskötést megelőző helyzet visszaállításaként köteles megfizetni a felperes mint engedményes részére.

Felperes állította, a perbeli szerződések aláírására úgy került sor, hogy a felperesi jogelőd képviseletében eljáró dr. ... ügyvezető és az alperes képviselője egymással összejátszva egyaránt tudták, „termelést segítő szolgáltatás” nyújtására nem kerül sor, e szolgáltatások ellenértékéről alperes tényleges teljesítés nélkül fogja kiállítani a számlákat. A szerződések ezért e részükben színleltek, figyelemmel arra is, hogy a bírói gyakorlat szerint a szerződés színleltségét nemcsak az alapozhatja meg, ha a színlelt szerződéssel a felek azt palástolják, hogy más tartalmú szerződést kötöttek, hanem az is, ha külső harmadik személyek irányában azt a látszatot kívánják keltetni, hogy közöttük meghatározott tartalommal szerződés jött létre, pedig valójában nincs közöttük szerződés. A perbeli esetben atipikus színlelt szerződésekről van szó, mert a szerződő felek képviseletében eljáró személyek célja nem kizárólag a külső szereplők megtévesztése, megkárosítása, hanem

magának a felperesi jogelődnek a megkárosítása volt. A színlelésre irányuló közös szándékot támasztja alá, hogy az alperes által kibocsátott számlák mögött nem volt valós teljesítés, a kiszámlázott „teljesítést segítő szolgáltatások” pontos mibenlétét, értékét alperes nem bizonyította, az alperesi teljesítést bizonyító teljesítésigazolás, kimutatás nem áll rendelkezésre, egyebekben pedig a kiállított számlák nem felelnek meg a számviteli törvény közvetített szolgáltatásokra vonatkozó rendelkezéseinek sem.

A szerződések állított színleltségének vizsgálatával összefüggésben felperes elengedhetetlennek tartotta, hogy a bíróság érdemben vizsgálja, a színlelt rendelkezések alapján alperes ténylegesen milyen szolgáltatást nyújtott, alperest a „termelést segítő szolgáltatások” teljesítését igazoló okiratok csatolására kérte kötelezni. Indítványozta továbbá a tényállás feltárása érdekében a ... megkeresését a felperesi jogelőd ügyvezetője által tanúsított magatartással kapcsolatban folyamatban lévő büntetőeljárás iratainak megküldése iránt, valamint dr. ... tanúkénti meghallgatását azzal, hogy lakcíme bejelentésére a 2013. november 28-i tárgyaláson határidőt kért.

Miután az elsőfokú bíróság a per 2013. november 28-i tárgyalásán a Pp. 3. § (3) bekezdése szerint tájékoztatta felperest arról, hogy neki kell bizonyítania a perbeli szerződések előadása szerinti színleltségét, azt, hogy a felek akarata kölcsönösen arra irányult, hogy a perbeli szerződéseket ne az adott szolgáltatásra vonatkozóan kössék meg, továbbá a Pp. 141. § (2) és (6) bekezdésében foglaltakra figyelmeztetést követően 45 napos határidővel felhívta az általa bizonyítandó tényekre nézve bizonyítási indítványai előterjesztésére, a felperes 2014. május 8-án nyújtotta be előkészítő iratát, amelyben kiegészítette a színleltséggel kapcsolatos előadásait, továbbá bejelentette bizonyítási indítványait. Ebben korábbi előadásait kiegészítve állította, valamennyi perbeli „pénzügyi szerződésben” meghatározásra került az a költséghatár, vagyis hitelkeret, amelynek erejéig alperes vállalta a felperesi jogelőd termelésének finanszírozását, azonban a felek ügyleti kamat fizetéséről nem rendelkeztek, ahelyett olyan elszámolásokat fogadtak el, amelyek gyakorlatilag lehetetlenné tették annak kimutatását, hogy az alperes milyen termeléshez kapcsolódó költségeket hitelezett meg, és azt milyen felárral, vagyis kamattal tette. E szerződéses rendelkezések célja nyilvánvalóan az volt, hogy az értelmezhetetlen „termelést segítő szolgáltatás” fogalom mögé rejtse a hitelezés után alperes részéről történt ügyleti kamatfelszámítás tényét, és a kamat mértékét, ugyanakkor a csatolt táblázatból megállapíthatóan az alperes által érvényesített ügyleti kamat mértéke a perbeli időszakban irányadó 15 %-os piaci kamatszint 9-10-szeresének megfelelő mértékben került a „termelést segítő szolgáltatás” címén elszámolásra, illetve kiszámlázásra. Állította, a „pénzügyi megállapodások” alapján a felek között nem vállalkozási jogviszony áll fenn, mert az alperes semmilyen eredmény létrehozására, a felperes pedig semmilyen, az alperes által teljesített szolgáltatás átvételére nem vállalt kötelezettséget. Ily módon a perbeli szerződések a „termelést segítő szolgáltatásokkal kapcsolatos részükben” egy hitelügyletet lepleznek.

A színlelt szerződésekkel leplezett hitelszerződések ugyancsak semmisek részben azért, mert azokat alperes üzletszerűen kötötte anélkül, hogy a rájuk irányadó 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 3. § (1) bekezdés b) pontjában és 3. § (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel szükséges engedéllyel rendelkezett volna, aminek következtében a szerződések jogszabályba ütköznek; a leplezett hitelszerződések emellett az alperes által alkalmazott ügyleti kamatok uzsorás jellege miatt is semmisek, figyelemmel a Ptk. 202. §-ában foglaltakra.

Mindezek alátámasztására a korábban könyvelőként a ... Kft. alkalmazásában állt ... 2014. március 18-án kelt, valamint korábban ugyancsak a felperesi jogelőd alkalmazásában álló ... 2014. április 3-án kelt nyilatkozatát csatolta.

A perbeli szerződések létrejöttére, tartalmára nézve idézési címük bejelentésével ... és dr. ... tanúkénti, ... alperesi ügyvezető személyes meghallgatását indítványozta; az alperes által folytatott üzletszerű és uzsorás gyakorlatra nézve indítványozta a ... Zrt. korábbi vezérigazgatója tanúkénti meghallgatását.

Igazságügyi könyvszakértő kirendelését indítványozta továbbá annak megállapítására, hogy alperes ténylegesen milyen közvetített szolgáltatásokat nyújtott a felperesi jogelődnek, továbbá annak megállapítására, hogy az alperes egyenlített-e ki olyan számlákat, amelyeket a felperesi jogelődnek közvetített szolgáltatásokról a szolgáltató állított ki a felperesi jogelőd felé.

Harmadlagos kereseti kérelmével összefüggésben felperes arra hivatkozott, a perbeli szerződések „termelést segítő szolgáltatásra” vonatkozó részükben azért is semmisek, mert azok alapján felperesi jogelőd úgy teljesített kifizetést alperes részére, hogy annak ellentételezéseként alperes nem nyújtott szolgáltatást, így a szerződések jogszabályba, a Ptk. 201. § (1) bekezdésébe ütköznek, ezért ugyancsak semmisek.

Felperes valamennyi kereseti kérelme vonatkozásában keresetőségi jogát a ... Kft. engedményezővel 2011. december 20-i keltezéssel aláírt engedményezési szerződésre alapította, amelynek 2. pontjában a ... Kft. felperesre engedményezte az 1. pontban megjelölt, „a végelszámolás során feltárt követeléseket”. Az 1. pont szerint e követelések részét képezik az alperessel szemben fennálló, az iratok alapján 59.000.000 forint összegű követelések és járulékaik; „Engedményező a követelések pontos nagyságrendjét a rendelkezésre álló dokumentumok alapján nem tudja meghatározni.”

Felperes véleménye szerint a követelések engedményezéssel történt átruházása nyilvánvalóan kiterjed arra is, hogy a követelések érvényesítésére irányuló perben az engedményes a követelések alapjául szolgáló szerződés létrejöttének hiányát állítva jogalap nélküli gazdagodás címén kérje a vagyonegyszerűsítés helyreállítását, illetve a Ptk. 234. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel arra is, hogy a szerződések színleltség, illetve jogszabályba ütközés miatti semmisségére hivatkozzék anélkül, hogy a szerződés alanyaként a ... Kft.-nek is perben kellene állnia. Az engedményezés mint anyagi jogügylet tárgyát ugyanis a követelés átruházása képezi, annak megválasztása azonban, hogy a követelést milyen jogcímre hivatkozva, milyen jogi eljárásban érvényesíti, már teljes egészében az engedményes döntési körébe tartozik.

Alperes ellenkérelmében valamennyi kereseti kérelem vonatkozásában a kereset elutasítását kérte. Mindenekelőtt a felperes keresetőségi jogát vitatta az engedményezési szerződés Ptk. 207. § (6) bekezdése szerinti színleltségére és ennél fogva semmisségére utalással. Megjegyezte, az engedményezési szerződésből az engedményezés tárgyát képező követelés jogalapja nem állapítható meg egyértelműen, mint ahogy a pontos mértéke, nagyságrendje sem.

Alperes véleménye szerint a jogalap nélküli gazdagodás címén előterjesztett kereseti kérelemmel összefüggésben felperes tévesen és iratellenesen állítja azt, hogy a felperesi jogelőd és az alperes között fennálló szerződéses jogviszonyban olyan vagyonegyszerűsítés jött létre, amelyre a szerződéses rendelkezések nem adtak jogalapot, és amely a szerződéses rendelkezések alapján nem orvosolható. A „termelést segítő szolgáltatások” nyújtására alperes részéről szerződéses jogviszony keretében, a szerződések rendelkezései alapján került sor, ami az elszámolás tárgyában létrejött megállapodások 4. pontjában foglalt, a számlázásra vonatkozó rendelkezésekből egyértelműen megállapítható. E szolgáltatások nyújtásának szerződéses alapját támasztja alá az is, hogy felperesi jogelőd nem rendelkezett a termelőtevékenysége folytatásához szükséges kapacitással, pénzeszközökkel, így az alperes által nyújtott „termelést segítő szolgáltatások” hiányában nem lett volna képes a perbeli megállapodásokkal érintett növényvédőszer mennyiség legyártására. Gyártási tevékenységéhez nélkülözhetetlen volt, hogy az alperes biztosítsa részére ezeket, amelyekre nézve szerződéses megállapodás volt a felek között.

Az elszámolásról született megállapodások az alperes által nyújtott ezen szolgáltatások ellenértékéről, elszámolásáról, számlázásáról is rendelkeztek. A perbeli jogviszonynak ezért nincs olyan eleme, amely a szerződések rendelkezései alapján ne lenne elszámolható. A jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius szabályai alkalmazásának feltételei ezért nem állnak fenn.

Egyebekben azt, hogy a számlák az alperes által ténylegesen nyújtott szolgáltatás ellenértékéről kerültek kiállításra, a számlázás alapjául szolgáló „pénzügyi megállapodások” és az elszámolás során született megállapodások mellett az is bizonyítja, hogy felperesi jogelőd igénybe vette az alperes által nyújtott termelést segítő szolgáltatásokat, az alperesi számlákat befogadta, ellenértéküket kiegyenlítette. Alperes vállalta a felperesi jogelődnek nyújtott termelést segítő szolgáltatások tárgyában alvállalkozóival kötött ügyletek teljesítési igazolásainak és számláinak csatolását.

A perbeli szerződések felperes által állított színlelttség miatti semmisségét is vitatva alperes a bírói gyakorlatra utalással hangsúlyozta, a szerződés színleltsége csakis akkor állapítható meg, ha valójában a szerződő felek egyike sem kívánt szerződést kötni, vagy mindegyikük szerződéses akarata más tartalmú szerződés létrehozására irányult, mint amit kötöttek. Amennyiben az egyik fél akarata a szerződés megkötésére irányult, a szerződés nem színlelt. Alperes szerződéses akarata olyan tartalmú szerződések megkötésére irányult, amilyen tartalommal a perbeli szerződések létrejöttek. A szerződések nem lepleznek semmilyen más megállapodást. E körben sem hagyható figyelmen kívül, hogy felperesi jogelőd nem rendelkezett a termelő tevékenysége folytatásához szükséges kapacitásokkal, a termeléshez nélkülözhetetlen járulékos szolgáltatásokat ezért külső forrásból kellett igénybe vennie. A felperest terheli annak bizonyítása, hogy a növényvédőszer termeléséhez szükséges ezen járulékos szolgáltatásokhoz a felperesi jogelőd nem az alperestől, illetve alvállalkozóitól jutott hozzá. Az elszámolás tárgyában létrejött megállapodások megkötése során a felek kölcsönös szerződéses akarata szerződéses viszonyuk pénzügyi rendezésére, lezárására irányult, a felperesi jogelőd erre vonatkozó szerződéses akarata fennálltát támasztja alá, hogy igénybe vette az alperes által nyújtott termelést segítő szolgáltatásokat, és az ellenértékekről kiállított számlákat kifizette. Ezzel szemben abból, hogy a „termelést segítő szolgáltatásokról” kiállított alperesi számlák nem tartalmazzák az egyes járulékos szolgáltatások tételes felsorolását, nem lehet megalapozott következtetést levonni arra nézve, hogy a számlák alapjául szolgáló megállapodások létrejöttekor a felek kölcsönösen színlelt szerződést kívántak kötni. Sem a perbeli szerződések tartalma, sem a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékok nem támasztják alá azt a felperesi állítást, hogy a felek valós szerződéses akarata hitelügylet létrehozására irányult volna, amit a „termelést segítő szolgáltatások” tárgyában megkötött színlelt megállapodással lepleztek. Ezzel szemben nem kétséges, hogy a felek között vállalkozási szerződéses jogviszony állt fenn. A szerződések az alperes mint vállalkozó által teljesítendő szolgáltatásokat, valamint azok ellenértékeként a felperesi jogelőd által fizetendő díjat is meghatározták. Alperes szolgáltatásként az alapanyag és csomagoló anyag biztosítását, valamint a termeléshez kapcsolódó járulékos szolgáltatások, munkaszervezési feladatok teljesítését vállalta, vállalásának eleget tett. Hitelnyújtás alperes részéről nem történt, az, hogy vállalkozóként előfinanszírozta szolgáltatásait, hitelnyújtásnak nem tekinthető.

A perbeli szerződések jogszabályba ütközés miatti semmissége alperes véleménye szerint azért nem állapítható meg, mert a bírói gyakorlat valamely kötelező jogszabályi rendelkezéssel ellentétes szerződéses kikötés semmisségét akkor tartja megállapíthatónak, ha a jogszabálysértéshez maga a jogszabály fűzi a semmisség jogkövetkezményét. A perbeli szerződéseknél ez a feltétel nem áll fenn.

Arra hivatkozással, hogy felperesi jogelőd részéről az első teljesítés 2008 májusában történt, alperes elévülési kifogást is előterjesztett. Egyebekben a felperes által az elsőfokú bíróság felhívásában megjelölt határidő lejártát követően, elkésztett előterjesztett bizonyítási indítványok mellőzését kérte a Pp. 141. § (6) bekezdésére hivatkozással.

Az elsőfokú bíróság 2014. június 5-én kelt 1.G.40.401/2012/25. számon meghozott ítéletével a felperes keresetét elutasította, felperest az alperes részére 2.313.790 forint perköltség megfizetésére kötelezte. A felperes keresetőségi jogának hiányával kapcsolatos alperesi kifogást

megalapozatlannak találta, egyebek mellett arra is utalva, az engedményezési szerződés alperes által állított semmissége a jelen perben - az engedményező perben állása nélkül - nem vizsgálható.

A kereset érdemi vizsgálata körében az elsőfokú bíróság kifejtette, a per 2013. november 28-i tárgyalásán az általa bizonyítandó tényekről és a bizonyítási teherről a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatását követően, a Pp. 141. § (2) és (6) bekezdésében foglaltakra történt figyelmeztetése mellett felperest 45 napos határidővel bizonyítási indítványai előterjesztésére hívta fel. A felperes 2012 decemberében nyilvánvalóan megfelelő előkészítést követően terjesztette elő keresetét, így a felhívásban foglaltak teljesítésére biztosított határidő megfelelő volt. Felperes azonban a felhívásban foglaltaknak a határidő - 2014. január 12-i - lejártáig nem tett eleget, a felhívás szerinti bizonyítási indítványokat is tartalmazó beadványát jelentős késedelemmel, csak a 6 hónapos tárgyalási időköz végén, a 2014. május 27-re kitűzött tárgyalást megelőzően három héttel, 2014. május 8-án terjesztette elő olyan időpontban, amikor az általa meghallgatni indítványozott négy tanú következő tárgyalásra történő szabályszerű idézése már nem volt biztosítható. Miután bizonyítási indítványai előterjesztésével felperes alapos ok nélkül késlekedett, a késedelmesen előterjesztett bizonyítási indítványai foganatosítása pedig a per befejezését késleltette, a bíróság a Pp. 141. § (6) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az indítványozott bizonyítás foganatosítása nélkül a rendelkezésre álló adatok alapján hozta meg ítéletét.

A felperesi bizonyítási indítványok mellőzésével összefüggésben az elsőfokú bíróság rögzítette azt is, a tanúk meghallgatását felperes a beadványában foglalt, a szerződések üzletszerű, uzsorás jellegével kapcsolatos új tényelőadására nézve indítványozta. Figyelemmel arra, hogy a szerződések uzsorás jellegére korábban felperes nem hivatkozott, ugyanakkor a szerződések uzsorás jellegével összefüggő további kereseti kérelem előterjesztésére vagy a kereset módosítására a Pp. 146/A. §-a alapján nincs lehetőség, a kereset jogalapja tekintetében a szerződések uzsorás jellege bizonyításának nincs relevanciája. Egyebekben a bizonyítandó tények vizsgálata nem igényel olyan különleges szakértelmet, ami meghaladná a bíróság kompetenciáját és szakértői bizonyítást tenne szükségessé, a szakértői bizonyítás mellőzése ezért is indokolt volt.

A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok (pénzügyi megállapodások, az elszámolásuk tárgyában született megállapodások, számlák) alapján az elsőfokú bíróság tényként állapította meg, hogy alperes és a felperesi jogelőd között vállalkozási szerződéssel vegyes adásvételi szerződések jöttek létre, amelyekben alperes meghatározott alapanyagok, csomagoló anyag beszerzésére, beszállítására és ezzel összefüggő járulékos feladatok elvégzésére (hulladékszállítás stb.) azaz eredmény elérésére vállalt kötelezettséget, amely szolgáltatások ellenértékéért felperesi jogelőd díj megfizetését vállalta.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint abból, hogy a szerződésekkel kapcsolatos elszámolás tárgyában létrejött megállapodásokban a felek rögzítették a szerződésekben foglaltak alperesi teljesítésének tényét, az a következtetés vonható le, hogy felperes jogelődjé e megállapodások aláírásával a felperes által megjelölt valamennyi számla alapjául szolgáló alperesi szolgáltatás teljesítését is elismerte, a számlákat alperes ezen elismerések alapján állította ki. Mindezekre tekintettel a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem volt megállapítható, hogy alperes a felperesi jogelőd rovására jogalap nélkül jutott volna vagyoni előnyhöz, a felperesi jogelőd által kifizetett számlák ugyanis a szerződések alapján teljesített szolgáltatások ellenértékéről kerültek kiállításra. A jogalap nélküli gazdagodásra alapított kereseti kérelem ezért megalapozatlan.

A szerződések kereseti előadás szerinti színleltetés miatti semmisségére alapított kereseti kérelmet az elsőfokú bíróság ugyancsak megalapozatlannak találta. A Ptk. 207. § (6) bekezdésében foglaltakra utalva kifejtette, a szerződés színlelt volta akkor állapítható meg, ha valamennyi ügyletkötő fél anélkül tesz szerződéses nyilatkozatot, hogy lenne valós ügyleti akarata, illetve valamennyiük valós ügyleti akarata részben vagy egészében az általuk kinyilvánítottaktól eltérő tartalmú szerződés létrehozására irányul. A szerződés színleltetése körében a Pp. 164. § (1) bekezdésére figyelemmel felperesre hárult annak bizonyítása, hogy a felperesi jogelőd és az alperes

közötti perbeli szerződések megkötésére a felek valós ügyleti akarata hiányában került sor, illetve, hogy valós ügyleti akaratuk részben vagy egészben eltérő tartalmú szerződés létrehozására irányult. Az alperes állította, a felperesi jogelőddel megkötött szerződések tartalma megfelelt valós ügyleti akaratának, az elszámolás megnevezésű ügyletek sem lepleztek más megállapodást. Ugyanakkor a perben nem állt rendelkezésre olyan bizonyíték, amely a perbeli szerződések felperesi előadás szerinti színleltségét alátámasztotta volna. Ezért e részében is a kereset elutasításának volt helye.

A szerződések Ptk. 200. § (2) bekezdése szerinti, jogszabályba ütközés miatti semmisségét vizsgálva az elsőfokú bíróság rámutatott, a Ptk. 201. § (1) bekezdésének a visszterhesség vélelmét rögzítő rendelkezése olyan diszpozitív jogszabályi előírás, amelytől a felek a Ptk. 200. § (1) bekezdése szerinti szerződéses szabadságukkal élve eltérhetnek. A diszpozitív jogszabályi rendelkezéstől való eltérés a szerződés jogszabályba ütközés miatti semmisségét nem alapozza meg, valamely szerződés diszpozitív jogszabályba ütközése fogalmilag kizárt.

Az ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérte elsődlegesen a Pp. 252. § (2) bekezdése, másodlagosan a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján,

A fellebbezés szerint az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megsértésével mellőzte a Pp. 141. § (6) bekezdésére hivatkozással a felperes által 2014. május 8-án előterjesztett beadványban foglalt, a tényállás feltárásához, a megalapozott döntéshozatalhoz nélkülözhetetlen bizonyítási indítványok teljesítését, és hozott a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján ítéletet.

A Pp. 141. § (6) bekezdése akkor biztosít lehetőséget a fél előadásának, bizonyítékai előterjesztésének bevárása nélküli határozathozatalra a bíróság számára, ha a fél ezek előterjesztésével alapos ok nélkül késlekedik, és e kötelezettségének bírói felhívás ellenére nem tesz eleget. A jelen esetben felperes bizonyítási indítványait 2014. május 8-án benyújtott beadványában előterjesztette, így azok a tárgyalás berekesztését megelőzően már az elsőfokú bíróság rendelkezésére álltak. Ennek következtében a Pp. 141. § (6) bekezdése szerinti, a fél előadásának bevárása nélküli határozathozatal eljárásjogi feltételei nyilvánvalóan nem álltak, nem állhattak fenn. A Pp. 141. § (6) bekezdése alkalmazása körében kialakult bírói gyakorlat szerint továbbá a fél előadásának bevárása nélküli határozathozatalt megelőzően a bíróságnak két felhívást kell kiadnia. Először figyelmeztetnie kell a feleket a Pp. 141. § (2) bekezdése szerinti e kötelezettségükre, másodszor pedig fel kell hívnia őket e kötelezettségük teljesítésére (BDT 2000. 290). Jelen esetben az elsőfokú bíróság a 2013. november 28-i tárgyalásról készült (17. sorszámú) jegyzőkönyvben rögzített végzésében a Pp. 141. § (2) és (6) bekezdésében foglaltakra figyelmeztetése mellett hívta fel felperest 45 napos határidővel bizonyítási indítványai előterjesztésére. Ezt megelőzően azonban a Pp. 141. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettséggel kapcsolatos figyelemfelhívás kiadására nem került sor. A Pp. 141. § (6) bekezdése szerinti határozathozatal eljárásjogi feltételei ezért sem álltak fenn. E rendelkezés alkalmazásának eljárásjogi feltételei azért sem teljesültek, mert a 2014. május 27-i tárgyaláson felperes kimentette késedelmét, továbbá mert - az elsőfokú ítélet indokolásában foglaltakkal szemben - nem volt akadálya annak, hogy a 2014. május 8-án benyújtott bizonyítási indítványban megjelölt tanúkat az elsőfokú bíróság a 2014. május 27-re kitűzött tárgyalásra szabályszerűen idézze, a bizonyítás foganatosítása tehát a per befejezését nem késleltette volna.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 3. § (4) bekezdése és 221. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének sem tett eleget. Az ítélet indokolásából ugyanis nem tűnik ki, miért mellőzte a 2013. június 28-án 9. sorszám alatt benyújtott felperesi előkészítő iratban a ... megkeresése iránt előterjesztett bizonyítási indítvány teljesítését; a dr. ... tanúkénti meghallgatására irányuló, a 2013. november 28-i tárgyaláson a 17. sorszámú jegyzőkönyvben rögzített, majd a 2014. május 8-án 20. sorszámú benyújtott előkészítő iratban megismételt bizonyítási indítvány teljesítését; a 2013. november 27-én benyújtott felperesi előkészítő iratban foglalt indítvány ellenére miért nem kötelezte alperest az általa kiállított számlák, valamint engedményezési okiratok bemutatására,

amely okiratoknak a per eldöntése szempontjából azért van jelentősége, mert a pénzügyi megállapodásokban alperes engedményezés útján vállalta a szolgáltatás közvetítését, illetve csak a költségek megelőlegezésére vállalt kötelezettséget, így mindenképpen rendelkeznie kellett az általa közvetített szolgáltatásokról, a szolgáltatást nyújtó által kiállított számlákkal, és a számlák ellenértékének engedményezését tanúsító okiratokkal.

Felperes hangsúlyozta azt is, az elsőfokú bíróság eljárása azon túl, hogy sérti a Pp. hivatkozott rendelkezéseit, az Alaptörvény rendelkezéseivel is ellentétes, mert azáltal, hogy a felperesi érdemi késlekedést nem okozó bizonyítás foganatosítását mellőzte, illetve az egyéb bizonyítási indítványok mellőzését nem indokolta, az elsőfokú bíróság eljárása az Alaptörvény XXVIII. Cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét is eredményezte.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítás felvétele nélkül egyoldalúan megállapított tényállásból alapvetően téves következtetéseket vont le. Téves azon álláspontja, hogy az eljárás során becsatolt szerződések, elszámolások és számlák egy koherens rendszert alkotnak. A számlák tartalmilag nem fedik a szerződésekben foglaltakat és fordítva. Az alperes és a felperesi jogelőd között nem jött létre olyan szerződés, amely alapján alperes közvetített szolgáltatásról számlát állíthatott volna ki. Az elsőfokú eljárásban ezzel összefüggésben előadott felperesi előadásokat az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta.

Ugyancsak tévesen értékelte az elsőfokú bíróság keresetmódosításként a felperes uzsorás szerződésre való hivatkozását, mert a szerződések uzsorás jellegére felperes kizárólag a színlelt szerződésekkel leplezett ügylet valós tartalma körében hivatkozott. Ugyanakkor abból következően, hogy a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4.a) pontjában foglaltakra figyelemmel az elsőfokú bíróságnak a semmisséget hivatalból észlelnie kellett volna, nem hagyhatta volna figyelmen kívül azt, hogy felperes az uzsorás szerződés fennálltának megállapítására is alkalmas bizonyítékokat terjeszt elő.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az érdemben helytálló ítélet helybenhagyását kérte. Véleménye szerint a fellebbezésben előadottakkal szemben az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a felperesi jogelőd és az alperes között vállalkozási szerződéssel vegyes adásvételi szerződés jött létre, amelynek alapján alperes termelést segítő szolgáltatásokat nyújtott (alapanyagok, csomagoló anyag beszerzése, beszállítása és a gyártással összefüggő egyéb feladatok elvégzése), felperesi jogelőd pedig díjat tartozott fizetni, amely magában foglalta az alperes által átadott anyagok vételárát, az igénybe vett közvetített szolgáltatások, közvetített termékek ellenértékét, valamint az alperes által végzett munka díját is.

A felek között az elszámolás tárgyában létrejött megállapodások tartalma alapján helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság azt is, hogy a felperes kereseti követelésének alapját képező számlák az alperes másik fél által elismert jogszerű teljesítésén alapultak. E megállapodások 2. és 3., valamint 4. pontjában foglaltak alapján ugyanis nem kétséges, hogy a „termelést segítő szolgáltatás” kifejezés egy összefoglaló elnevezés, amely a szerződéses jogviszony keretében alperes által ténylegesen teljesített szolgáltatásokat takarja. Mindezekből helytállóan vonta le azt a következtetést, hogy nincs szó olyan vagyoneltolódásról, amelyre a szerződéses jogviszony ne adott volna alapot.

A fellebbezésben foglaltakkal szemben az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megsértése nélkül mellőzte a felperes által alapos ok nélkül elkésetten indítványozott bizonyítás foganatosítását arra hivatkozással, hogy a bizonyítás foganatosítása késlelteti a per befejezését.

A Pp. 141. § (2) bekezdésében foglalt generálklauzula általános kötelezettségként írja elő a peres felek számára bizonyítékaik gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelő időben történő előterjesztését, amely kötelezettségüknek a felek bírói felhívás nélkül is kötelesek eleget tenni. Felperes e kötelezettségének bírói felhívás ellenére is csak elkésetten tett eleget, az elkésetten előterjesztett bizonyítási indítvány szerinti bizonyítás felvétele pedig - a fellebbezésben a felperes

által is hivatkozott 6-8 hónapos tárgyalási időközre is figyelemmel - nyilvánvalóan késleltette volna a per befejezését. A felperesnek is tisztában kellett lennie azzal, hogy a következő tárgyalásig legalább 6-8 hónap telne el, ennek ellenére bizonyítási indítványait csak a következő kitűzött tárgyalást megelőzően 3 héttel nyújtotta be, ami összeegyeztethetetlen a jóhiszemű pervitel követelményével. Ezt a felperesi magatartást helytállóan értékelte az elsőfokú bíróság a felperes terhére, figyelemmel arra is, hogy a Pp. 8. § (2) bekezdése szerint a bíróság köteles megakadályozni minden olyan eljárást, cselekményt, vagy egyéb magatartást, amely a jóhiszemű joggyakorlás követelményével ellentétes, így azt, amely a per elhúzására irányul, vagy perre vezethet, továbbá a Pp. 3. § (2) bekezdésére, amely úgy rendelkezik, a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, illetve a bizonyítási indítvány elkésztett voltának jogkövetkezményei a bizonyításra kötelezett felet terheli. Az elsőfokú bíróság jogi álláspontjának helytállóságát támasztja alá a Pp. 3. § (4) bekezdése is kimondva, a bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzni köteles, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésztett, vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő, kivéve, ha a törvény erre eltérően rendelkezik.

A fellebbezésben előadottakkal szemben továbbá a Pp. 141. § (6) bekezdése alkalmazásának azon feltétele is maradéktalanul megvalósult, hogy a bíróság részéről legalább két felhívás került kiadásra. Az első figyelmeztetés már a tárgyalásra idéző végzésben megtörtént, majd ezt követően a 2013. május 23-i tárgyalásról felvett 7. sorszámú jegyzőkönyvben rögzítetten is. Ezt követte a 2013. november 28-i tárgyaláson a 17. sorszámú jegyzőkönyvben rögzített, a felperes által sem vitatott újabb figyelmeztetés.

Ezzel összefüggésben alperes hangsúlyozta azt is, a jogi képviselővel rendelkező felperes külön felhívás ellenére is köteles lett volna időben benyújtani a bírósághoz előkészítő iratát, különös tekintettel a Pp. 141. § (4) bekezdésére, amely a bíróság eltérő rendelkezése hiányában az előkészítő irat tárgyalási időköz első harmadában történő benyújtását írja elő.

Alperes továbbá hangsúlyozta, a felperes azon hivatkozása, hogy a felek között létrejött szerződések uzsorás szerződést takarnak, ellentétes a felperes azon korábbi nyilatkozatával, amely szerint a felek között nyilvánvalóan volt együttműködés, az alperes nyújtott szolgáltatást a felperesnek, és ez nem is vitatott.

Ugyancsak megalapozatlanul hivatkozik fellebbezésében felperes arra, hogy az elsőfokú bíróságnak a szerződések uzsorás jellege miatti semmisségét hivatalból kellett volna észlelnie. A felperes által hivatkozott PK vélemény 4.a) pontja szerint a bíróságnak csak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható nyilvánvaló semmisséget kell hivatalból észlelnie, a semmisség megállapíthatósága érdekében ugyanakkor hivatalból nem folytathat le bizonyítást. A jelen ügyben arra tekintettel, hogy a felperes saját előadása szerint is a felek között nyilvánvalóan volt együttműködés, ami nem vitatott, az elsőfokú bíróság a semmisséget hivatalból nem észlelhette. Az Alaptörvényben biztosított tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét is megalapozatlanul állítja felperes, egyebek mellett azért, mert figyelmen kívül hagyja, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog mindkét felet megilleti, továbbá, hogy a felperes által hivatkozott jogszabályi rendelkezés a perek ésszerű határidőn belüli elbírálásának követelményét is rögzíti. Felperes nem teljesítette azon kötelezettségét, hogy a bizonyítékokat olyan időben jelölje meg, amely a per állása szerint a gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelel.

A fellebbezési ellenkérelemre tett észrevételében felperes a fellebbezésében előadottakat fenntartva hangsúlyozta, az ügy elbírálásához alapvető jelentőségű bizonyítási indítványait már a 2013. november 28-i tárgyalást megelőzően előterjesztette, az elsőfokú bíróság azonban a bizonyítás foganatosítását ezek vonatkozásában is mellőzte anélkül, hogy ítéletében ennek indokait rögzítette volna.

Arra figyelemmel továbbá, hogy a bizonyítási teherre nézve csak a 2013. november 28-i tárgyaláson kapott tájékoztatást, a Pp. 141. § (2) bekezdése szerinti kötelezettségével kapcsolatosan ezt

megelőző figyelmeztetések a 2013. november 28-i felhívás késedelmes teljesítése körében nem értékelhetők.

Nem róható terhére, hogy az elsőfokú bíróság évente legfeljebb két tárgyalási napot tudott tartani, ez a körülmény perjogi értelemben nem minősül a per elhúzódásának.

A per érdemére nézve hangsúlyozta, alperes a valóban teljesített ténylegesen felmerült szolgáltatásokon felül éveken át a felperesi jogelőd korábbi ügyvezetőjével együttműködve „termelést segítő szolgáltatás” jogcímén olyan fiktív számlákat állított ki, amelyek mögött nem volt valós teljesítmény, ezen fiktív számlákat alátámasztó „kvázi teljesítési igazolásként szolgáló” elszámolási megállapodásokat pedig ugyancsak az alperessel együttműködő dr. ... írta alá.

Ugyanakkor alperes többszöri megkeresése ellenére sem adott tájékoztatást felperesnek arról, hogy a „termelést segítő szolgáltatásokról” kiállított számlák valójában milyen tevékenységre vonatkoznak, e tevékenységek részletes bemutatása elől alperes minden alkalommal elzárkózott arra hivatkozással, hogy a teljesítést felperesi jogelőd elfogadta.

A fellebbezés az alábbiak szerint megalapozatlan.

A felperes keresetében engedményesként érvényesít igényt alperessel szemben, elsődlegesen a jogalap nélküli gazdagodás szabályai alapján kérve marasztalását, illetve eshetőlegesen előterjesztett másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmeiben, a felperesi jogelőd és az alperes között létrejött perbeli szerződések részleges semmisségére hivatkozással a semmisség jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítását kéri az alperes kereseti kérelem szerinti marasztalásával.

Arra tekintettel, hogy a szerződés semmisségére történő kereseti hivatkozás esetén a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 6.a) pontjában és az ahhoz fűzött indokolásban foglaltak értelmében a bíróságnak elsőként a szerződés semmisségét, a felhozott semmisségi okokat kell vizsgálnia, és csak a fél által megjelölt semmisségi okra hivatkozás eredménytelensége esetén kerülhet sor a keresetben egyéb jogcímen előterjesztett igények elbírálására, a Fővárosi Ítéletábla elsőként a szerződések semmisségére alapított felperesi igény megalapozottságát vizsgálta, ennek keretében hivatalból vizsgálva mindenekelőtt ezen igény tekintetében a felperes igényérvényesítési jogosultságát, keresetőségi jogát.

A Ptk. 198. § (1) bekezdése szerint a szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére. A 205. § (1) és (2) bekezdése értelmében a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre, a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges, ugyanakkor nem kell megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez.

A 234. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, a semmis szerződés érvénytelenségére - ha a törvény kivételt nem tesz - bárki határidő nélkül hivatkozhat. A semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség. A 235. § (1) bekezdése érvénytelen szerződés esetében a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítását írja elő. A szerződés tehát annak alanyai, a szerződő felek között hoz létre jogviszonyt, a szerződésből eredő jogok, illetve kötelezettségek a szerződés alanyait terhelik vagy illetik.

Semmis szerződés esetén a Ptk. 234. § (1) bekezdése alkalmazása körében kialakult bírói gyakorlat a szerződés semmissége iránti keresetindítási jogosultságát a szerződés alanyain kívül csakis annak a harmadik személynek ismeri el, akit erre jogszabály kifejezetten feljogosít, vagy akinek a szerződés semmisségének megállapításához, illetve a semmisség jogkövetkezményeinek levonásához védelmezendő jogi érdeke fűződik. Önmagában a jogi érdekelttség fennállta tehát nem

alapozza meg a harmadik személy keresetindítási jogosultságát, ehhez az is szükséges, hogy fennálló jogi érdekeltsége védelmezendő legyen.

Azt pedig, hogy a mások között létrejött szerződés semmisségére alapítva a feleken kívül álló harmadik személy milyen keresetet terjeszthet elő, a védendő jogi érdekének tartalma határozza meg, az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonását csak annyiban, olyan módon és mértékben kérheti, amennyiben ezt védelmezendő jogi érdeke indokolja és megalapozza (2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 10. pontja és az ahhoz fűzött indokolás).

Nincs tehát jogszabályi akadálya annak, hogy a szerződés alanyain kívül álló harmadik személy indítson pert a szerződés semmisségének megállapítása és a jogkövetkezmények levonása iránt, feltéve, hogy az igény érvényesítéséhez védelmezendő jogi érdeke fűződik, és ennek fennálltát igazolja, továbbá az általa alkalmazni kért jogkövetkezmények levonását jogi érdeke megalapozza. A jogi érdek fennállta ugyanakkor önmagában nem elégséges, védendő jogi érdek fennállta, vagyis az szükséges, hogy a harmadik személy jogainak védelme csak az általa történő perindítás útján legyen biztosítható. E feltételek hiányában a szerződés alanyain kívüli harmadik személynek a szerződés semmisségével összefüggésben nincs perindítási joga, a semmisség jogkövetkezményeinek levonására pedig csakis a szerződést kötő felek egymás közötti viszonyában kerülhet sor.

A Ptk. 328. § (1) bekezdése szerint a jogosult követelését szerződéssel másra átruházhatja (engedményezés). A 329. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, az engedményezéssel az engedményes a régi jogosult helyébe lép, és átszállnak rá a követelést biztosító zálogjogból és kezességből eredő jogok is. E jogszabályi rendelkezések értelmében az engedményezés valamely követelés átruházását jelenti. Szerződésből eredő követelés esetén az engedményezéssel csak az engedményezés tárgyát képező követelés száll át a szerződés alanyain kívül álló harmadik személyre, egyebekben a szerződéses jogviszonyban nem következik be alanyváltozás. Az engedményezéssel nem érintett jogosultságok és kötelezettségek tekintetében a szerződés alapján a jogviszony továbbra is az eredeti felek között áll fenn.

A kifejtettekből következően felperes mint engedményes a ... Kft.-vel megkötött engedményezési szerződéssel nem vált a ... Kft. és az alperes között létrejött perbeli szerződések alanyává, így ezen szerződések tekintetében a szerződő feleken kívül álló harmadik személynek minősül.

A szerződések semmisségének megállapítása és a semmisség jogkövetkezményeinek a levonása iránti perindításra felperest jogszabályi rendelkezés nem jogosítja fel.

A rendelkezésre álló adatok alapján az sem állapítható meg, hogy a szerződések kereseti kérelem szerinti részleges semmisségének megállapításához és a semmisség jogkövetkezményeinek közte és az alperes közötti levonásához felperesnek olyan jogi érdeke fűződne, amelynek védelme kizárólag a felperes mint engedményes által indított semmisségi perben lenne biztosítható. A felperesi jogelőd ugyanis nem volt elzárva attól, hogy a szerződések alanyaként pert indítson a semmisség megállapítása, a jogkövetkezmények levonása jogkövetkezményeként a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítása iránt. Az a körülmény, hogy ezt elmulasztotta, nem alapozza meg a felperes mint engedményes védendő jogi érdekének fennálltát a szerződések semmisségéből eredő igényérvényesítési jogosultságra nézve.

A perbeli szerződések semmisségére alapított kereseti kérelmek tekintetében ezért a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint felperes nem rendelkezik keresetőségi joggal, e kereseti kérelmek elutasításának ezen okból volt helye.

A késedelmesen előterjesztett felperesi bizonyítási indítványok mellőzése tekintetében a Fővárosi Ítéltábla álláspontja a következő.

A per irataiból megállapíthatóan a 2013. május 23-i tárgyaláson az elsőfokú bíróság a 7. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldalán rögzítetten a mulasztás Pp. 141. § (6) bekezdése szerinti jogkövetkezményeire utalással - mellőzés terhével - figyelmeztette felperest a Pp. 141. § (2) bekezdése szerinti azon kötelezettségére, hogy tényállításait, nyilatkozatait, bizonyítékait - a per állása szerint - a gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelő időben köteles előadni, illetve előterjeszteni.

Ezt követően a 2013. november 18-i tárgyaláson - felperesnek a bizonyítandó tényekre, a bizonyítási teherre és a bizonyítás sikertelenségének következményeire a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatása után - az elsőfokú bíróság a 17. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldalán foglaltakból megállapíthatóan a Pp. 141. § (2) bekezdésére és a mulasztás Pp. 141. § (6) bekezdése szerinti következményeire történt ismételt figyelmeztetéssel hívta fel felperest 45 napos határidővel bizonyítási indítványai előterjesztésére. Ily módon tehát a fellebbezésben előadottakkal szemben felperesnek a Pp. 141. § (2) bekezdése szerinti kötelezettség teljesítésére irányuló kétszeri felhívása megtörtént. Annak pedig, hogy az első felhívásra még a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatást megelőzően került sor, a Pp. 141. § (2) bekezdése szerinti kötelezettséggel kapcsolatos mulasztás jogkövetkezményének levonása körében nincs jogi jelentősége.

A felperes annak ellenére, hogy arra megfelelő határidő állt rendelkezésére, az elsőfokú bíróság felhívásában foglaltaknak a határidő 2014. január 12-i lejártát követően csak 2014. május 8-án, jelentős késedelemmel tett eleget, mégpedig anélkül, hogy késedelmét kimentette volna. A felperes által a 2014. május 27-i tárgyaláson előadottak a késedelem kimentésére - az elsőfokú ítéletben helytállóan kifejtettek szerint - nem voltak alkalmasak. Nem tévedett ezért az elsőfokú bíróság, amikor azt állapította meg, hogy felperes alapos ok nélkül késlekedett bizonyítási indítványai előterjesztésével.

Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság azt is, hogy az alapos ok nélkül késedelmesen, a 2014. május 27-re kitűzött következő tárgyalás előtt három héttel előterjesztett felperesi bizonyítási indítványok teljesítése késleltette volna a per befejezését, a per elhúzódását eredményezte volna.

Akkor sem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a felperesi késedelem jogkövetkezményét az indítványozott bizonyítás mellőzésével vonta le.

A Pp. 1. §-a szerint a törvény célja, hogy jogviták bíróság előtti eljárásban való pártatlan eldöntését az I. fejezetben meghatározott alapelvek érvényesítésével biztosítsa.

A 2. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, a bíróságnak az a feladata, hogy - összhangban az 1. §-ban foglaltakkal - a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse.

A 2. § (2) bekezdése kötelezettséggként írja elő a bíróság számára minden olyan eljárás, cselekmény vagy egyéb magatartás megakadályozását, amely a jóhiszemű joggyakorlás követelményével ellentétes, így azt, amely a per elhúzására irányul, vagy erre vezethet. Kimondja azt is, a bíróság a feleket a perbeli jogok jóhiszemű gyakorlására figyelmeztetni köteles. A figyelmeztetésnek ki kell terjednie a rosszhiszemű pervitel következményeire is.

A 3. § (1) és (2) bekezdése a felek rendelkezési jogával kapcsolatos alapvető rendelkezéseket tartalmazza, míg a (3) bekezdés a feleket terhelő peranyag szolgáltatási kötelezettség, valamint a perben releváns tények bizonyításával összefüggésben a felekre háruló bizonyítási teher, a bizonyítás sikertelenségének jogkövetkezményei tekintetében a bíróságra háruló előzetes tájékoztatási kötelezettség alapelvét rögzíti.

A 3. § (4) bekezdésének utolsó fordulata kimondja azt is, a bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzni köteles, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésetten, vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő, kivéve, ha a törvény eltérően rendelkezik.

A Pp. idézett rendelkezéseiből következően a bíróságnak eljárása során mindvégig azonos súllyal kell érvényre juttatnia a felek rendelkezési jogának érvényesülése mellett a pártatlanság, a tisztesség és az időszerűség követelményét, amely alapelvek egyúttal az eljárás kereteit, korlátait is meghatározzák.

Ezen alapelvi szintű rendelkezésekkel összhangban írja elő a Pp. 141. § (2) bekezdése a felek számára tényállításaiknak, nyilatkozataiknak, bizonyítékaiknak a gondos, és az eljárást elősegítő pervittelnek megfelelő időben történő előadását, illetve előterjesztését, valamint a bíróság számára a felek figyelmeztetését, felhívását e kötelezettségeik teljesítésére.

Ugyancsak az alapelvi szintű rendelkezésekkel összhangban szankcionálja a Pp. 141. § (6) bekezdése a 141. § (2) bekezdése szerinti kötelezettség fél önhibájára visszavezethető - ezáltal a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető - megsértését, a bizonyítási indítvány előterjesztésének bevétele nélküli határozathozattal, amely mulasztáshoz egyebekben a Pp. 3. § (4) bekezdése jogkövetkezményként a késedelmesen előterjesztett bizonyítási indítvány mellőzését fűzi.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint mindezekből az következik, nincs eljárásjogi akadálya annak, hogy amennyiben a fél a Pp. 141. § (2) bekezdése szerinti kötelezettségének a mulasztás jogkövetkezményeire is kiterjedő, ismételt felhívása ellenére bizonyítékai, bizonyítási indítványai tekintetében alapos ok nélkül késedelmesen tesz eleget, és késedelmesen indítványozott bizonyítás felvétele a per elhúzódását eredményezné, a késedelem Pp. 141. § (6) bekezdése szerinti jogkövetkezményét a bíróság a bizonyítás mellőzésével vonja le, és a rendelkezésre álló adatok alapján hozzon ítéletet.

A korábban már kifejtettek szerint felperes bizonyítási indítványait a Pp. 141. § (2) bekezdése szerinti kötelezettségére vonatkozó ismételt figyelmeztetés és a mulasztás jogkövetkezményeire is kiterjedő, megfelelő határidőt biztosító felhívás ellenére alapos ok nélkül olyan jelentős késedelemmel terjesztette elő, hogy indítványai teljesítése a per elhúzódását eredményezte volna. Ezért az elsőfokú bíróság helytállóan mellőzte a bizonyítás elrendelését, és hozott a rendelkezésre álló adatok alapján ítéletet. A fellebbezésben e körben előadott felperesi kifogásokat a Fővárosi Ítéltábla ekként nem találta megalapozottnak.

Ugyancsak megalapozatlanul sérelmezte fellebbezésében felperes „a határidőben előterjesztett” bizonyítási indítványai mellőzését.

A 2013. június 28-án előterjesztett előkészítő iratban a „tényállás feltárása érdekében” a ... megkeresése iránti indítványát felperes anélkül terjesztette elő, hogy megjelölte volna, a megkeresést mely konkrét tényállításai bizonyítása érdekében tartja szükségesnek. Indítványát mindössze azzal indokolta, hogy számára a nyomozó hatóság folyamatban lévő eljárásban nem ad ki információt. Felperes az elsőfokú bíróság 2013. július 1-jén kelt, a jogi képviselőnek 2013. július 11-én kézbesített felhívás ellenére sem jelölte meg azt, hogy az általa hivatkozott büntetőeljárásnak mi a tárgya, illetve, hogy az konkrétan ki ellen folyik. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megsértése nélkül mellőzte ezen bizonyítási indítvány teljesítését. Eljárási szabálysértés nélkül mellőzte az elsőfokú bíróság dr. ... tanúkénti meghallgatására irányuló, a 2013. november 28-i tárgyaláson előterjesztett bizonyítási indítvány teljesítését is, mert annak előterjesztésekor a tanú idézési címét felperes nem jelentette be, erre határidőt kért, amely

kötelezettségének az elsőfokú bíróság felhívása szerinti 45 napos határidő lejártát követően jelentős késedelemmel, csak 2014. május 8-án előterjesztett beadványában tett eleget, olyan időpontban, amikor - a korábban már kifejtettek szerint - ezen bizonyítási indítvány teljesítése az eljárás elhúzódását eredményezte volna.

Alperesnek a perbeli „termelést segítő szolgáltatásokkal” összefüggő számlák és engedményezési iratok csatolására kötelezésére irányuló bizonyítási indítvány tekintetében pedig megállapítható, hogy az elsőfokú eljárás során a számlákat alperes csatolta, továbbá - a 17. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben rögzítetten - úgy nyilatkozott, engedményezésre nem került sor, a felperesi jogelődre „továbbhárított” költségeket minden esetben saját kockázatára kiegyenlítette. Mindezeket figyelembe véve e körben is megalapozatlan a bizonyítási indítvány mellőzésével kapcsolatos felperesi kifogás.

Egyebekben az elsőfokú ítélet indokolásából megállapíthatóan az elsőfokú bíróság azért mellőzte az alperes „határidőben előterjesztett” bizonyítási indítványai teljesítését, mert a rendelkezésre álló adatok, bizonyítékok alapján a felek közötti jogviszony tartalmát bizonyítottanak találta.

Az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megsértése nélkül eljárva, a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű értékelésével megállapított tényállásból érdemben helytálló jogi következtetés levonásával állapította meg, hogy a felperesi jogelőd és az alperes között vállalkozási szerződéssel vegyes adásvételi szerződések jöttek létre, amelyek elszámolása tárgyában a felek külön megállapodást kötöttek, a felperes által megjelölt okból a szerződések nem tekinthetők részben semmisnek, érdemi indokait a másodfokú bíróság osztotta.

A perben rendelkezésre álló adatok, bizonyítékok alapján egyébként olyan ok nem volt megállapítható, amely e szerződések nyilvánvaló, a bíróság által hivatalból észlelendő semmisségét eredményezték volna (2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4.a) és 4.b) pontjai).

A szerződések semmissége hiányában a szerződéses rendelkezések értelmezésével ugyancsak helytálló jogi álláspontra helyezkedett az elsőfokú bíróság, amikor felperes keresetét a jogalap nélküli gazdagodás címén is megalapozatlannak találta, indokolása e körben a fellebbezés alapján sem szorul kiegészítésre.

A fellebbezésben előadottak a kifejtettek szerint sem eljárási okból, sem további bizonyítás érdekében nem tették szükségessé az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyzését.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján - részben módosított, illetve kiegészített indokolással - helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Fővárosi Ítélet tábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján felperest kötelezte az alperes 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdése alkalmazásával megállapított ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltsége megfizetésére.

Budapest, 2015. október 13.

Dr. Tibold Ágnes s.k.
a tanács elnöke

Dr. Felker László s.k.
előadó bíró

Levek Istvánné dr. s.k.
bíró

